
Kriget hittas också i arkivet

Under andra världskriget skickades omkring 70 000 finländska barn till Sverige och Danmark och flera evakuerade till landsbygden med sina familjer. I ”Krigets barn”, utgiven av Svenska litteratursällskapet, skildras vardagen som den såg ut för finländska barn som tvingades uppleva den dramatiska krigstiden 1939-1945. ”Krigets barn” är en arkivpedagogisk arbetsbok med barn i skolåldern som målgrupp.

Arkivpedagogik handlar om att tillgängliggöra arkiven och introducera nyttjandet av primärt och autentiskt material för en bredare och yngre publik. Vidare används arkivpedagogik för att lära ut källkritik och för att skapa förståelse för historiska händelser, människor och miljöer. ”Krigets barn” är uppbyggd av arkivmaterial, huvudsakligen

bestående av uppsatser och brev skrivna av skolelever, men innehåller även övriga krigstidsrelaterade dokument så som fotografier och teckningar. Boken är ämnad för att användas som undervisningsmaterial för att låta dagens barn leva in sig i en annan tid och för att genom krigstidens barn skapa förståelse för denna tid. Boken är uppdelad i två delar: ”I Finland” (del 1) och ”Till Sverige” (del 2). Vardera delen består av fyra avsnitt som kronologiskt behandlar de olika faserna under kriget, från och med att kriget bryter ut till och med hemkomsten av barn som placerats hos familjer utanför Finland. I samband med varje avsnitt presenteras det kommande temat med historisk bakgrundsinformation. I slutet av respektive tema ställs temafrågor som knyter dåtiden till nutiden, så som exempelvis: ”Hurdan var barnens vardag under

¹ *Krigets Barn*. Redaktörer: Nelly Laitinen, Pia Lindholm. Svenska Litteratursällskapet (2014)

kriget i jämförelse med din egen?”. Temafrågorna fungerar väl som stöd för diskussion i grupp eller varför inte för självreflektion.

Bokens starka sida är att den erbjuder både historisk information om kriget och relaterar detta till arkivmaterialet som fungerar som det huvudsakliga innehållet. Breven, uppsatserna och fotografierna får krigstiden att kännas verklig och förnimbar, till skillnad från vad en sedvanlig historiebok kan erbjuda. I del 1 ”I Finland” presenteras bland annat upplevelser från barn som evakueras till landsbygden och vittnar tragiska händelser och omständigheter som kanske för dagens barn känns väldigt otänkbart och avlägset i det Finland som vi lever i idag. I del 2 ”Till Sverige” får man genom brev, fotografier och dagboksinslag följa med en ung flicka som skickas till en fosterfamilj i Sverige. Svagheten eller snarare bristen i boken är att man endast får följa med ett enda barns erfarenheter som krigsbarn i utlandet. För att få ett lite dimension och ett bredare perspektiv, skulle det ha varit önskvärt och intressant att också få läsa om några andra barns erfarenheter utanför

Finlands gränser. Eftersom barnens erfarenheter och omständigheter förmodligen varit väldigt olika till sin natur, skulle ytterligare några barns berättelser bidragit med ett rikare och bredare innehåll till del två ”Till Sverige”.

För de yngre läsarna fungerar boken som en ypperlig introduktion av arkiv som möjlig källa för informationssökning, som underlag för diskussion och som ett redskap för förståelse av förfluten tid. Trots att bokens huvudsakliga målgrupp är barn, är boken informativ, underhållande och lämplig även för en vuxen läsare som vill få en autentisk inblick i vardagen ur det finländska barnets synvinkel. De historiska fotografierna, de personliga berättelserna och de i många fall bekanta finska miljöerna gör det lätt för läsaren att identifiera sig med skolbarnen i boken, vilket samtidigt ökar förståelsen för denna tid. ”Krigets barn” lyckas få denna farsot i finsk historia att kännas verklig och ger samtidigt en röst och ett ansikte till barnen som upplevde denna oroliga tid här i Finland.

Maria Eklund